

13 | HLUBOČEPTY – NEJEN PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ

Jan Sýkora

Hlubočepy vymezují z východní, jižní a severní strany přírodní hranice. Východní určuje řeka Vltava, jižní Chuchelský háj, severní část odděluje od ostatních pražských čtvrtí vrch Děvín a svahy Prokopského údolí, kterým se vine Dalejský potok. Na západě pak Hlubočepy vymezuje zástavba sídliště Nový Barrandov a navazující městská část Praha-Slivenec se sídly Holyně a Slivenec. Území Hlubočep představuje soubor tří hlavních dílčích částí odlišujících se historickým vývojem, morfologií terénu, urbanistickým charakterem i sociálně demografickým profilem rezidentů. Jedná se o staré Hlubočepy se Zlíchovem, vilové čtvrti starého Barrandova a sídliště Nový Barrandov.

Staré Hlubočepy sestávají z historického jádra Hlubočep nedaleko ústí Dalejského potoka do Vltavy, navazující zástavby zejména z první poloviny 20. století a Zlíchova (Hudeček, 2016). Nejstarší zmínky o zdejším osídlení pocházejí ze 13. století, kdy se o vlastnictví zdejší osady dělila vyšehradská kapitula a Strahovský klášter (Zelinka, 1955). Rozvoj přibližně do druhé poloviny 19. století určoval zejména příhodný údolní terén a souběh cest zajišťující napojení centrálních částí Prahy na okrajové obce (Hudeček, 2016). Charakter osídlení se výrazněji začal měnit až s industrializací v druhé polovině 19. století, kdy začaly být naplno využívány místní rozsáhlé vápencové a kamenné doly a lomy, na něž navázal vznik řady průmyslových podniků (Boháč, 1923). Postupně tak vznikly vápenky, továrny na cement či hliněné zboží, ale také parostrojní pivovar, mlékárna, mlýn, pila, lihovar či sklárna (Hlídek, 1933; Zelinka, 1955). Průmyslové podniky na Zlíchově pak volně navazovaly na nedaleký průmyslový Smíchov¹. K industriální fázi neodmyslitelně patří také výstavba dvou navzájem se křižujících železničních tratí. Nejprve byla roku 1872 zprovozněna tzv. Buštěhradská dráha vytvářející v Hlubočepích svým průběhem výrazný oblouk a překonávající zdejší členitý terén pomocí dvou viaduktů (Pražský Semmering), které spoluutváří vizuální charakter čtvrti do současnosti. V roce 1873 byla do provozu uvedena železnice vedoucí Dalejským údolím směrem do Rudné a Nučic (Hudeček, 2016). Hlubočepský katastr v současnosti protíná také železnice národního významu, konkrétně třetí tranzitní koridor zajišťující spojení Prahy s Plzní a Německem.

¹ Od roku 1947 náleží severní část Zlíchova (obsahující zejména areály průmyslových závodů) do katastrálního území Smíchov.

Obrázek 13.1: Staré Hlubočepy kolem roku 1925.

Zdroj: Klub Za starou Prahu (2013).

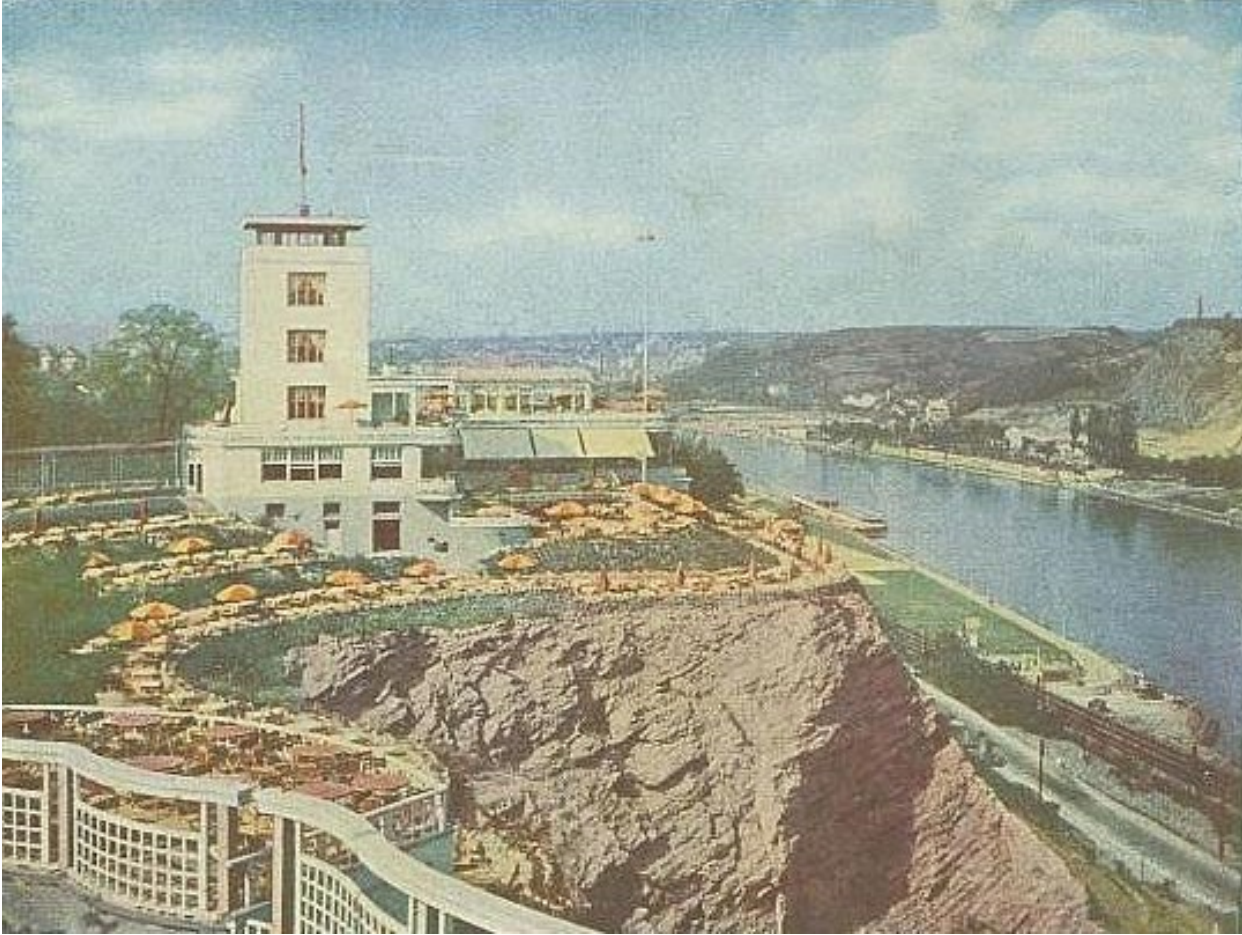
Obrázek 13.2: Zlíchov na počátku 20. století.

Zdroj: Zelinka (1955).

Rozvoj průmyslu pokračoval v meziválečném období (Broncová-Klicperová, 2010), avšak z hlediska celopražského významu se Hlubočepy nikdy nevyrovnaly rozvoji dělnických čtvrtí z přelomu 19. a 20. století (např. Holešovice, Smíchov) a uchovaly si svůj dřívější venkovský ráz (Boháč, 1923). Pro blízkost nedotčené přírody se oblast stala také oblíbeným výletním místem Pražanů (Otto, 1897; Votrubec, 1965). Hansl (1899, s. 221) v souvislosti s Hlubočepy dokonce zmiňuje „*pivovar moderně zařízený má pěknou zahradní restauraci, kam letního času pod stinné stromy hojnost výletníků se uchyluje*“. Turistický ruch podpořil i zmíněný rozvoj železniční dopravy, ale také tramvajové spojení dokončené již v roce 1927 (Broncová-Klicperová, 2010). Průmyslový rozmach přesto znamenal přírůstek rezidenční zástavby a zahuštění zejména historického jádra čtvrti včetně výstavby nájemních patrových městských domů obývaných průmyslovými živnostníky a dělníky (Hlídek, 1933; Hudeček, 2016). Hlubočepy byly zákonem o Velké Praze připojeny v roce 1922 ku Praze (Boháč, 1923).

Charakter starých Hlubočep (obrázek 13.1 a 13.2) se dále měnil ve 30. letech 20. století v souvislosti s výstavbou vilových domů v lokalitě mezi starými jádrem čtvrti a Zlíchovem zvané Žvahov, a v lokalitě zvané V Bokách ve svazích směrem k budoucímu sídlišti Barrandov (Zelinka, 1955; Votrubec, 1965). Rozvoj v tomto období však nebyl pro celkový charakter Hlubočep tak stěžejní jako předcházející industriální období (Hudeček, 2016). Po roce 1945 nastává postupný úpadek průmyslových Hlubočep z důvodu zvyšující se konkurence a nedostatečných kapacit zdejších podniků. S ústupem průmyslu byl spjatý také odliv části obyvatel především ze starších nekvalitních bytů (Votrubec, 1965). Od druhé poloviny 20. století do současnosti již nevzniká výraznější rezidenční zástavba. Spíše se objevují samostatné rodinné či bytové domy doplňující zmiňované lokality Žvahov a V Bokách, či samotné jádro obce. Zároveň postupně dochází také k demolici většiny industriálních objektů (Hudeček, 2016). V neposlední řadě Hlubočepy (a zejména Zlíchov) ovlivnily dopravní stavby v čele s rychlostní silnicí Strakonická a Barrandovským mostem s mnoha nájezdy (dokončen v roce 1988), které čtvrť v podstatě odřízly od přímého přístupu k Vltavě a výrazně posílily intenzitu dopravy v těsné blízkosti čtvrti (Hudeček, 2016).

Starý Barrandov se začal rozvíjet ve 20. letech 20. století v místech osady Habrová, jejíž okolí bylo poměrně dlouhou dobu neosídlené z důvodu členitého terénu a špatné dopravní dostupnosti. Nicméně postupně relativní blízkost vůči Praze a vyvýšená poloha zajišťující výhled podměnily její rozvoj (Hamouzová, 2009). V rámci podnikatelského záměru se zde Václav M. Havel rozhodl vybudovat novou čtvrť podle konceptu tzv. zahradního města (Hlídek, 1933). Tato čtvrť měla poskytnout bydlení středním společenským vrstvám na rozhraní města a přírody, s dobrým dopravním napojením na zbývající části Prahy a na tehdejší dobu nadstandardními službami. Zároveň se měla lokalita stát novým centrem pražské kulturní a společenské elity, čemuž měla napomoci výstavba filmových ateliérů a restaurace Barrandovské terasy (Krajčí, Líbal, 2018, obrázek 13.3).

Obrázek 13.3: Barrandovské terasy v roce 1931.

Zdroj: Fotohistorie (2010).

První urbanistický regulační plán čtvrti počítal s napojením na staré Hlubočepy a se zastavěním celé pláně od severu až po východní svahy k Vltavě. Tento značně objemný návrh však nebyl uskutečněn, jelikož vedení Prahy odmítlo novou výstavbu pro vysoké náklady spjaté s napojením na inženýrské, komunikační, kanalizační a vodovodní sítě. Při plánování druhé varianty zastavění se Havel rozhodl potřebné infrastrukturní náklady hradit vlastními finančními zdroji. Studie zastavitelnosti byla zadána architektovi Maxi Urbanovi a schválena byla v roce 1927. Návrh již nepočítal s tak mohutným zastavěním celé barrandovské plošiny. Novou čtvrť vytvořily zejména vilové domy, ale také nízké činžovní domky. Klíčovým aspektem byl důraz na vysoký podíl zeleně podle principů zahradního města. Rezidenční zástavbu pak měla doplňovat obvyklá občanská vybavenost (např. pošta, škola) a další služby. Na Barrandově tak vznikla vyhlídková restaurace s venkovními otevřenými terasami, areálem venkovního plaveckého bazénu a pavilonem zvaným Trilobit bar. Tyto komerční části se staly kulturním centrem čtvrti a především v meziválečném období byly hojně navštěvovaným místem Prahy. K společenské a kulturní významnosti přispívala také blízkost filmových ateliérů, jejichž výstavba započala v roce 1931. Obslužná zařízení přesto neměla být

exkluzivním místem pouze pro bohatší společenské vrstvy, tudíž ceny byly určeny pro široké spektrum návštěvníků. Celková rostoucí prestiž čtvrti nicméně vedla k tomu, že stavební parcely pro bydlení lákaly ke koupi zejména bohatší klientelu (Krajčí, Líbal, 2018).

Původní plány na výstavbu soběstačného zahradního města pro obyvatele středního socioekonomického postavení byly nicméně naplněny jen zčásti. Zaprvé nebyla plně dokončena plánovaná občanská vybavenost. Zadruhé nebyla dokončena fáze projektu zahrnující zastavění pozemků na západ směrem ke Slivenci. Zatřetí se z důvodu rostoucí exkluzivity čtvrti stávalo zdejší bydlení dostupné spíše pro vyšší společenské vrstvy. K nedostupnosti čtvrti, ale také k nedokončení plánované zástavby pak přispěla také hospodářská krize 30. let a druhá světová válka (Krajčí, Líbal, 2018).

S nástupem komunistického režimu výjimečnost a prestiž lokality postupně slábla. Ideál čtvrti na pomezí města a přírody pak dále oddálila výstavba velkokapacitních dopravních staveb oddělujících oblast od zbývajících částí Hlubočep (čtyřproudá silnice K Barrandovu, rychlostní komunikace Strakonická, Barrandovský most dálničního typu). Nicméně i v druhé polovině 20. století pokračovala výstavba některých objektů (např. čtyři bytové domy pro zaměstnance filmového studia). Zároveň dále probíhala zástavba některých parcel rodinnými domy, které však často nedosahovaly estetické a architektonické kvality sousedících objektů (Krajčí, Líbal, 2018). V současnosti probíhá rekonstrukce zašlé vyhlídkové restaurace a celého areálu Barrandovských teras.

Nejvýraznější fyzické i populační proměny v Hlubočepích způsobila výstavba panelového **sídlště Nový Barrandov** v 80. letech 20. století (obrázek 13.4). Architekti sídlště (Zdeněk Hölzel a Jan Kerel) kladli při návrhu sídlště důraz na základní městotvorné prvky, jakými jsou ulice, náměstí, významné orientační body a zřetelná hierarchie veřejných prostor kombinující zcela veřejné části s poloveřejnými předzahrádkami domů a plochami vnitrobloků. Centrálním prvkem se stala pěší kolonáda a náměstí Chaplinovo, Tilleho a Trnkovo umožňující projít centrální části sídlště bez nutnosti interakce s automobilovou dopravou, pro kterou jsou stěžejní ulice Högerova a Voskovcova. Obslužnost veřejnou dopravou byla dostatečně vyřešena až výstavbou tramvajové linky na začátku 21. století. Samotnou zástavbu panelových domů tvoří kombinace polouzavřených bloků bytových domů se 4 až 12 patry. Sídlště dále obsahuje tradiční občanskou vybavenost (např. mateřské a základní školy, obchody, poliklinika, pošta, restaurace) (Koukalová, 2016). Ve srovnání s jinými sídlštními celky Prahy měl Nový Barrandov představovat lidštější místo k žití s vlastní identitou respektující lokální kontext. Tyto aspekty se projevují např. důrazem na zeleň, množstvím výtvarného umění v ulicích inspirovaného filmovou tvorbou, či oddělením pěší, automobilové a veřejné dopravy (Krajčí, Líbal, 2018). Ve východní části sídlště pohltilo starší zástavbu vilových domů zvanou Pražská čtvrť. Spolu se sídlštěm pak dále vznikla také čtyřproudá silnice dálničního typu propojující Barrandovský most s vnějším dálničním okruhem kolem Prahy.

Obrázek 13.4: Sídliště Nový Barrandov v současnosti.

Zdroj: www.mapy.cz.

Obrázek 13.5: Návrh budoucího zastavění západní části sídliště Nový Barrandov.

Zdroj: MČ Praha 5 (2020).

Původní návrh sídliště počítal s kapacitou 40 tisíc obyvatel bydlících ve 12 tisících bytech. Zástavba měla dosahovat až k vesnici Holyně, avšak postavena byla jen východní polovina s kapacitou přibližně 17 tisíc obyvatel. Dokončování sídliště a také stavba nových domů nicméně pokračuje od 90. let do současnosti, zejména v západní části směrem k Holyni

(obrázek 13.5) a v blízkosti ulice Geologická směrem ke starému Barrandovu. Současný rozvoj sídliště nicméně často charakterizuje spíše intenzivní bytová výstavba s nepřilíš kvalitní renovací veřejných prostor, která často nerespektuje ideály původně navrženého sídliště, tedy celistvého urbánního celku s hierarchizovanými prostory a na sebe navazujícími bloky domů (Krajčí, Líbal, 2018).

Vývoj počtu obyvatel, domů a bytů

Populační a bytový vývoj koresponduje s výše popsány fázemi historického vývoje čtvrti. První průmyslové období (druhá polovina 19. a začátek 20. století) charakterizují velmi intenzivní přírůstky počtu obyvatel i domů (viz hlavní mapa). V absolutních číslech se nicméně nejedná o výrazný nárůst, jelikož na území katastru Hlubočepy žilo v roce 1843 jen 300 obyvatel. Zajímavostí tohoto období je také relativně vysoké zalidnění zdejších domů a bytů (v letech 1890–1921 dosahovalo průměrně 20 obyvatel na dům), což patrně souvisí s výskytem relativně velkých domů ve srovnání s jinými příměstskými oblastmi Prahy a přílivem dělnického obyvatelstva (Boháč, 1923). Vrcholem průmyslové etapy se stalo meziválečné období, kdy populace dosáhla přibližně 4,5 tisíce obyvatel, avšak intenzita přírůstku již začínala stagnovat (tabulka 13.1). Toto období populačního vývoje se již částečně překrývá s druhou etapou, tedy se stavbou vilových domů v oblasti starého Barrandova probíhající zejména ve 30. letech. Charakter nově vznikající zástavby (vilové domy pro střední a vyšší společenské vrstvy) se stal důvodem, proč nárůst počtu obyvatel nedosáhl vysokých hodnot ve srovnání s rozmachem starých dělnických Hlubočep, což je viditelné i na téměř dvojnásobném navýšení počtu domů katastru v letech 1921–1947 ve srovnání se 17% přírůstkem počtu obyvatel.

Období mezi koncem druhé světové války a začátkem stavby panelového sídliště vystihuje spíše stagnace stavu populace navzdory pokračujícím přírůstkům domovního fondu (např. Žvahov, V Bokách, starý Barrandov). Přistěhování obyvatel do nové zástavby totiž vyvažuje vystěhování rezidentů ze starých Hlubočep v souvislosti s postupným úpadkem zdejšího průmyslu (Votrubec, 1965), ale také z důvodu stárnutí populace a přirozeného úbytku (Broncová-Klicperová, 2010). Zejména se pokles stavu populace projevuje na Zlíchově, kde se v letech 1930–1970 snížil počet obyvatel o 77 % (dosahuje přibližně 400 osob v roce 1980). Do určité míry nicméně tento pokles na Zlíchově ovlivňuje přesun části území pod sousedící katastr Smíchova, čemuž odpovídá také značný úbytek domovního fondu. Klesající počet obyvatel v Hlubočepích nevyvážila ani celostátní vlna porodnosti v 70. letech (Broncová-Klicperová, 2010). V důsledku jmenovaných změn byl počet obyvatel katastru před stavbou sídliště téměř shodný se stavem na počátku 20. století.

Název sídla	Charakter sídla	Počet domů	Počet obyvatel
Hlubočepy	ves	148	2 361
Zlíchov	část města	84	1 785
Křenkov	skupina domů	5	158
Klukovice	ves	17	144
Slovanka	skupina domů	6	57
Barrandov	skupina domů	8	56
nouzová roztroušená obydlí	nouzová roztroušená obydlí	8	33
Švagerka	skupina domů	3	24
U Horů	kolonie, skupina nouzových obydlí	4	13
Horův Mlýn	hospodářský dvůr	1	5
Habrová	skupina domů	2	3
Hlubočepy – celkem	část města	286	4 639

Tabulka 13.1: Sídla tvořící katastrální území Hlubočep ve sčítání 1930.

Zdroj: Statistický lexikon (1934).

Stavba sídliště Nový Barrandov znamenala čtyřnásobné zvýšení stavu populace a bytů v průběhu 80. let. V důsledku dostavby sídliště a nově vznikající zástavby pokračují populační a bytové přírůstky až do současnosti. K navýšení stavu populace přistěhováním nových obyvatel přispívá také růst fertility a přirozeného přírůstku v první dekádě 21. století (Dvořáková, Nemeškal, 2015). Přesto se intenzita populačního přírůstku spíše snižuje, k čemuž přispívá také mírně záporné migrační saldo v lokalitách nejstarší panelové zástavby po roce 2000 (Ouředníček a kol., 2014). V současnosti (rok 2019) tak Hlubočepy obývá přibližně 23,5 tisíce obyvatel, z nichž tři čtvrtiny bydlí na sídlišti postaveném v průběhu 80. a 90. let a pětina ve starších částech katastru (např. staré Hlubočepy, Zlíchov, starý Barrandov). Nejdynamičtěji se v posledních letech rozvíjejí oblasti nové bytové výstavby navazující na barrandovské sídliště (např. kolem Geologické ulice, západním směrem k Holyni), které zaznamenávají vysokou intenzitu přistěhování. Dnes v nich přebývá asi desetina obyvatel Hlubočep.

Vývoj sociálního prostředí a věkové struktury

Urbanistický vývoj Hlubočep se odráží také v charakteru sociálního prostředí a věkové struktury. V meziválečném období byla čtvrť spíše mladší lokalitou (Pospíšilová, Nemeškal, 2015), což bylo typické pro většinu pražských příměstských čtvrtí (Moschelesová, 1937). Naopak těsně před stavbou sídliště byly Hlubočepy spíše starší čtvrtí s relativně vysokým zastoupením starších rezidentů (nad 55 let), kteří představují první generaci obyvatel

průmyslových Hlubočep, ale také příchozí do nových rodinných domků postavených v první polovině 20. století. V roce 1970 byli v populaci relativně silně zastoupeni také mladší dospělí (20–29 let) pravděpodobně reflektující zvýšenou porodnost po druhé světové válce. Naopak nižší podíl tvoří obyvatelé věku 30–39 let, což může být odrazem hospodářské krize 30. let a s ní spojenou nižší porodností, ale také může souviset s poválečným ústupem průmyslových aktivit v Hlubočepích a následným odlivem pracovníků či stagnující výstavbou, která nabízela jen omezené možnosti pro přistěhování nových rezidentů. Sociální prostředí lze v 70. letech považovat spíše za prostorově polarizované. Staré Hlubočepy a Zlíchov byly typické nižším sociálním postavením obyvatel s nadprůměrným zastoupením dělníků a nižší vzdělaností (oproti Praze), což koresponduje s jejich soudobým dělnickým charakterem (Votrubec, 1965). Naopak starý Barrandov byl i v rámci Prahy lokalitou vysokého sociálního statusu obyvatel, čemuž odpovídá charakter vilové zástavby určený spíše vyšším společenským skupinám (Krajčí, Líbal, 2018).

Stavbou sídliště se charakter populace radikálně proměnil. Starší části Hlubočep se v grafickém vyobrazení věkového složení stávají prakticky neviditelnými, zatímco charakteristiky nově příchozích obyvatel sídliště začínají dominovat. Čtvrť v roce 1991 vystihuje typická sídlištní dvougenerační věková struktura s vysokým podílem dětí a jejich rodičů. V navazujících třech postsocialistických dekádách dochází k postupnému stárnutí těchto prvních obyvatel sídliště, zároveň se ale dostavbou sídliště a navazující novou zástavbou doplňují obyvatelé čtvrti. Tím se do značné míry replikuje věkové složení typické pro původní sídliště, přestože dominance dětí a mladších dospělých už není tak výrazná. Současnou věkovou strukturu tak zaprvé vystihuje relativně vysoký podíl dětí a jejich rodičů, jejichž zastoupení v populaci umocňuje fakt, že se jedná o obecně silnou generaci tzv. Husákových dětí. Na druhé straně pokračuje stárnutí populace, jak postupně stárnou první obyvatelé sídliště a nové zástavby z 90. let a první dekády 21. století. Zatím sice dosahuje zastoupení seniorů (nad 65 let) v rámci Prahy spíše průměrných hodnot, nicméně obyvatelé starší 50 let představují více než třetinu celkové populace čtvrti. Uvedené trendy vývoje věkové struktury jsou patrné zejména v případě sídlišť, avšak relativně intenzivně stárne i populace starého Barrandova (22 % rezidentů starších 65 let) a některých částí starých Hlubočep a Zlíchova. Ovšem určité lokality starých Hlubočep dnes vykazují relativně vysoké zastoupení dětí, což indikuje určitou přirozenou obměnu generací ve starších částech čtvrti.

Současný stav sociálního prostředí (odvozený na základě vzdělanosti v roce 2011) ukazuje na mírně nadprůměrný sociální status Hlubočep ve srovnání s Prahou. Nejvyšším sociálním postavením v rámci katastru vynikají oblasti nové bytové zástavby a některé lokality starších rodinných domků (např. starý Barrandov, některé části starých Hlubočep). Naopak Zlíchov zůstává územím s nejnižším sociálním statutem obyvatel. Rezidenty sídlišť charakterizuje spíše nadprůměrné sociální postavení v rámci Prahy, které si oblast uchovala již od dob svého vzniku (Špačková, Pospíšilová, 2017). Stabilně vysoká úroveň vzdělanosti souvisí s faktem, že

Barrandov se řadí spíše mezi mladší sídliště, kde se vzdělanost obyvatel v čase zlepšuje (Špačková, Pospíšilová, 2016) a zároveň zde stále není příliš vysoké zastoupení seniorů ve srovnání s jinými pražskými čtvrtěmi či sídlišti.

Hlubočepy v současnosti příliš nevybočují z průměru hlavního města ani v případě zastoupení cizinecké populace (13 % obyvatel cizinci, v Praze 15 %). Do určité míry se cizinecká populace odlišuje složením podle zastoupených občanství. Na prvních třech místech sice shodně dominují Ukrajinci, Slováci a Rusové. Zatímco v Hlubočepích tvoří tyto tři skupiny dvě třetiny cizinců, v Praze se jedná o přibližně polovinu. Důvodem je zejména vyšší podíl Ukrajinců (32 % z cizinců). Další odlišnost představuje nižší podíl Vietnamců (pouze 2 % z cizinců). Přestože se cizinci soustředí zejména do nejlidnatějších částí Hlubočep, jejich koncentrace jsou v kontextu stavu populace jednotlivých lokalit značně proměnlivé. Nejvíce se soustředí v lokalitách nové zástavby (např. kolem Geologické ulice, na západě směr Holyně). Výrazněji se zde koncentrují zejména Rusové, kteří se obecně stěhují spíše do oblastí nové zástavby (Sýkora a kol., 2018). Oblasti nejstarší sídlištní zástavby s nejvyšším absolutním počtem cizinců naopak vykazují spíše podprůměrné koncentrace, kdy cizinci tvoří přibližně 7 až 12 % rezidentů. Oproti jiným hlubočepským lokalitám zde nalezneme nadprůměrné zastoupení Ukrajinců, Slováků, Bulharů či Vietnamců, naopak podprůměrných hodnot dosahuje podíl Rusů. V kontextu Prahy tedy není sídliště Barrandov pro cizince nikterak významnou destinací, nicméně potvrzuje roli atraktivního bydliště zejména pro cizince spíše nižšího sociálního postavení ze států východní Evropy, což je typické pro mnoho pražských sídlišť.

Literatura:

BOHÁČ, A. (1923): *Hlavní město Praha – Studie o obyvatelstvu*. Státní úřad statistický, Melantrich, Praha.

BRONCOVÁ-KLICPEROVÁ, D. (2010): *Praha 5 křížem krážem*. Milpo Media, Praha.

DVOŘÁKOVÁ, N., NEMEŠKAL, J. (2015): *Migrační a přirozený přírůstek v Praze*. Specializovaná mapa. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha. Dostupné z: www.atlasobyvatelstva.cz [cit. 22. 7. 2020].

HAMOUZOVÁ, I. (2009): *Zahradní město Barrandov*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy a filosofie, Praha.

HANSL, F. (1899): *Smíchovsko a Zbraslavsko*. F. Hansl, Praha.

HLÍDEK, L. (1933): *Zlíchov jindy a dnes*. Osvětový sbor v Zlíchově, Praha.

HUDEČEK, K. (2016): Hlubočepy. Urbanistický vývoj pražské čtvrti. *Staletá Praha*, 32 (1): 54–81.

KOUKALOVÁ, M. (2016): Nový Barrandov. In: Skřivánková, L., Švácha, R., Novotná, E., Jirkalová, K. (eds.): *Paneláci 1: Padesát sídlišť v českých zemích*. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Praha, 418–425.

KRAJČI, P., LÍBAL, P. (eds.) (2018): *Slavné stavby Prahy 5 – Barrandov*. Foibos Books s. r. o., Praha.

MOSCHELESOVÁ, J. (1937): The Demographic, Social and Economic Regions of Greater Prague: A Contribution to Urban Geography. *Geographical Review*, 27 (3): 414–429.

OUŘEDNÍČEK, M., PŘIDALOVÁ, I., NEMEŠKAL, J. (2014): *Migrace v Praze 2000–2013*. Specializovaná mapa. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha. Dostupné z: www.atlasobyvatelstva.cz [cit. 22. 7. 2020].

OTTO, J. (1897): *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, 11. Hédyathie-hýždě*. Praha.

POSPÍŠILOVÁ, L., NEMEŠKAL, J. (2015): *Věková struktura v Praze*. Specializovaná mapa. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha. Dostupné z: www.atlasobyvatelstva.cz [cit. 22. 7. 2020].

SÝKORA, L., IGNATYEVA, E., BRABEC, T. (2018): *Analýza cizinců na území MČ Praha 5*. Výzkumná zpráva. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha.

ŠPAČKOVÁ, P., POSPÍŠILOVÁ, L. (2016): Proměna obyvatelstva vybraných obytných celků fáze pozdních krásných a postmodernistických sídlišť. In: Skřivánková, L., Švácha, R., Novotná, E., Jirkalová, K. (eds.): *Paneláci 1: Padesát sídlišť v českých zemích*. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Praha, s. 426–435.

ŠPAČKOVÁ, P., POSPÍŠILOVÁ, L. (2017): Demografický a socio-ekonomický vývoj českých sídlišť: stejné, nebo diferencované trajektorie vývoje? In: Skřivánková, L., Švácha, R., Koukalová, M., Novotná, E. (eds.): *Paneláci 2: Historie sídlišť v českých zemích 1945–1989*. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Praha, s. 314–325.

VOTRUBEC, C. (1965): *Praha, zeměpis velkoměsta*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha.

ZELINKA, T. Č. (1955): *Pražská předměstí*. Život za pražskou hradební zdí. Orbis, Praha.

Zdroje dat:

ARCČR 500 (2016): Databáze vektorových GIS vrstev.

BOHÁČ, A. (1923): *Hlavní město Praha: studie o obyvatelstvu*. Státní úřad statistický, Praha.

BOHÁČ, Z. (1976): Tisíciletý vývoj Prahy. *Historická geografie*, 14–15: 19–54.

CIZINECKÁ POLICIE (2019): Interní databáze cizích státních příslušníků k 1. 1. 2018.

CÍS. KR. STATISTICKÁ ÚSTŘEDNÍ KOMISSE (1885): *Podrobný seznam míst v Čechách (podle sčítání 1880)*. Alfred Hölder, Vídeň.

CÍS. KR. STATISTICKÁ ÚSTŘEDNÍ KOMISSE (1893): *Podrobný seznam míst v Čechách. Nově zmapován na základě výsledků sčítání lidu ze dne 31. prosince 1890*. Alfred Hölder, Vídeň.

CÍS. KR. STATISTICKÁ ÚSTŘEDNÍ KOMISE (1904): *Lexikon obcí pro království a země na říšské radě zastoupené: zpracován na základě výsledků sčítání lidu ze dne 31. prosince 1900. IX., Čechy*. C.k. statistická ústřední komise, Vídeň.

C. K. MÍSTODRŽITELSTVÍ (1872): *Seznam míst v království českém podle výsledků sčítání lidu z 31. prosince 1869*. C. k. místodržitelství, Praha.

C. K. MÍSTODRŽITELSTVÍ (1913): *Seznam míst v království Českém*. C.k. místodržitelství, Praha.

ČSÚ (1970): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat, upraveno podle Statistického lexikonu. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1980): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2019): Obyvatelstvo a rozloha katastrálních území Prahy 2000–2019. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2019): Databáze demografických údajů za obce ČR. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2020): Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v urbanistických obvodech Prahy k 31. 12. 2019. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ a MV (2007): *Statistický lexikon obcí České republiky 2007*. Český statistický úřad a Ministerstvo vnitra ČR.

ČÚGK (1972-3): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad geodetický a kartografický, Praha.

ČÚGK (1977-1981): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad geodetický a kartografický, Praha.

ČÚGK (1984-7): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad geodetický a kartografický, Praha.

ČÚZK (1990-5): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha.

ČÚZK (1999-2000): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha.

ČÚZK (2020): Originální mapy stabilního katastru 1836–1843. 1:2 880. Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html> [cit. 22. 7. 2020].

FEDERÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD (1967): *Statistický lexikon obcí ČSSR 1974*. Federální statistický úřad, Praha.

Fotohistorie (2010): Barrandov. Dostupné z: http://www.fotohistorie.cz/Praha/Praha_-_ostatni/Barrandov/Default.aspx [cit. 2. 7. 2021].

IPR (2020): Archiv leteckých snímků (Ortofotomap). Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/ortofoto-archiv/> [cit. 22. 7. 2020].

Klub Za starou Prahu (2013): Prokopské údolí: developerský vpád do přírodního parku. Dostupné z: <https://www.zastarouprahu.cz/prokopske-udoli-developersky-vpad-do-prirodnihoparku/aktualita-105/> [cit. 2. 7. 2021].

MČ Praha 5 (2020): Územní studie Nový Barrandov. Dostupné z: <https://cloud.praha5.cz/s/qpjqcb6NqfBseg3#pdfviewer> [cit. 2. 7. 2021].

PALACKÝ, F. (1848): *Popis králowstwí Českého: čili Podrobné poznamenání všech dosawadních krajůw, panstwí, statkůw, měst, městeček a wesnic, někdejších hradůw a twrzí, též samot a zpustlých osad mnohých w zemi České, s udáním jejich obywatelstwa dle popisu r. MDCCCLIII vykonaného*. J. G. Kalve, Praha.

PŘISPĚVATELÉ OPEN STREET MAP (2020): Databáze vektorových GIS vrstev. Dostupné z: openstreetmap.org [cit. 22. 7. 2020]

REGULAČNÍ PLÁNY STÁTNÍ REGULAČNÍ KOMISE (1939): Stopceny. Ceny stavebních pozemků 1:2880. Geoportal hl. m. Prahy. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/srk/> [cit. 22. 7. 2020].

ŘSCP (2020): Cizinci v Česku. Interní anonymizovaná databáze. Ředitelství služby cizinecké policie ČR, Praha.

SLDB (1970): Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Urbanistické obvody v Praze. Český statistický úřad, Praha.

SLDB (1991): Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Urbanistické obvody v Praze. Český statistický úřad, Praha.

SLDB (2011): Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Urbanistické obvody v Praze. Český statistický úřad, Praha.

STATISTICKÁ KOMMISSE KRÁL. HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY A SPOJENÝCH OBCÍ (1895): *Poměry příbytečné v královském hlavním městě Praze a ve spojených s městskou statistickou komisí obcích, zejména v Karlíně, na Smíchově, na Královských Vinohradech a v Žižkově, jakož i v jiných pěti obcích sousedních dle výsledků popisu ze dne 31. prosince 1890.* Statistická kommise královského hlavního města Prahy a spojených obcí, Praha.

STATISTICKÁ KOMMISSE KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY A SPOJENÝCH OBCÍ (1906): *Sčítání lidu v Král. hlav. městě Praze a obcích sousedních provedené 31. prosince 1900. Díl II, oddělení II. Poměry příbytečné v Praze.* Statistická kommise královského hlavního města Prahy a spojených obcí, Praha.

STATISTICKÁ KOMISE KRÁLOVSKÉHO HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY A SPOJENÝCH OBCÍ (1911): *Hlavní výsledky popisu obyvatelstva ze dne 31. prosince 1910 v král. hlav. městě Praze a obcích okolních.* Statistická komise královského hlavního města Prahy a spojených obcí, Praha.

STATISTICKÝ LEXIKON (1934): *Statistický lexikon obcí v Republice československé. Na základě sčítání lidu z 1. prosince 1930. Díl I. Čechy.* Praha, Orbis.

STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1965 (1966): Podle správního rozdělení 1. ledna 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1961, SEVT, Praha.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ (1924): *Statistický lexikon obcí v republice Československé.* Státní úřad statistický, Praha.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ (1934): *Sčítání lidu v Republice československé ze dne 1. prosince 1930. Díl I. Růst, koncentrace a hustota obyvatelstva, pohlaví, věkové rozvrstvení, rodinný stav, státní příslušnost, národnost, náboženské vyznání*. Státní úřad statistický, Bursík a Kohout, Praha.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ A MINISTERSTVO VNITRA (1955): *Statistický lexikon obcí Republiky československé*. Státní úřad statistický a ministerstvo vnitra, Praha.

STAVEBNÍ ÚŘAD ODBOR II (1909–1914): *Orientační plán Prahy a obcí sousedních*. Praha, 1:5 000. Dostupné z: <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/22529> [cit. 6. 5. 2021].

SZKÚ (1951): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Státní zeměměřičský a kartografický ústav, Praha.

URRLAB (2013): *Administrativní hranice katastrálních území Hlavního města Prahy 1921-2011*. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Urbánní a regionální laboratoř, Praha. Dostupné z: <http://www.historickygis.cz/shp-vrstvy> [cit. 22. 7. 2020].

ÚSGK (1955-8): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Ústřední správa geodézie a kartografie, Praha.

ÚSGK (1962-8): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Ústřední správa geodézie a kartografie, Praha.

WAGNER, J., E. (1904): *Mapa okresu smíchovského v Pražském kraji: podle nejnovějších a nejbezpečnějších pramenů sestavena a vydána k založení obecních knihoven ve veškerých okresích kraje Pražského*. Karel André, Praha. Dostupné z: <http://chartae-antiquae.cz/en/maps/19867> [cit. 22. 7. 2020].